

Gemeente Maastricht

> RETOURADRES Postbus 1992, 6201 BZ Maastricht

BEZOEKADRES
Mosae Forum 10
6211 DW Maastricht

Aan de dames en heren,
leden van de gemeenteraad

POSTADRES
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

ONDERWERP
Memo wethouder over Jaarverantwoording
2018 en Begroting 2020 ev Openbaar
Onderwijs

DATUM
9 januari 2020
Verzonden 09-01-2020

BIJLAGEN
1

BEHANDELD DOOR
JMW (Jan) Jegers

TELEFOONNUMMER
043 350 3124

ONZE REFERENTIE
2020-00815

E-MAILADRES
Jan.Jegers@maastricht.nl

FAXNUMMER
043 - 350 4141

UW REFERENTIE
--

Geachte raadsleden,

Hierbij doe ik toekomen de memo die ambtelijk voor mij is opgesteld ter beoordeling van de jaarstukken 2018 en de begroting 2020 van de schoolbesturen die openbaar onderwijs in de stad verzorgen.

Ik ga ervan uit dat ook u hiermee makkelijker de stukken kunt beoordelen en het voeren van het overleg met de schoolbesturen kunt voorbereiden.

Hoogachtend,

H.W.M. (Bert) Jongen
Wethouder Onderwijs, Jeugdzorg, Studentenstad en Sport

Raadsinformatiebrief

DATUM

9 januari 2020

BEZOEKADRES

Mosae Forum 10
6211 DW Maastricht

POSTADRES

Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

Wethouder B. Jongen

ONDERWERP

jaarverantwoording 2018 en begroting
2020 ev OO, memo

DATUM

23 oktober 2019

BIJLAGEN

BEHANDELD DOOR

JJAM (Hans) Wintraecken

DOORKIESNUMMER

043 - 350 5462

ONZE REFERENTIE

E-MAILADRES

hans.wintraecken@maastricht.nl

FAXNUMMER

043 - 350 4141

UW REFERENTIE

Geachte wethouder, Beste Bert

Onderstaande de beoordeling van de financiële situatie van het openbare onderwijs in Maastricht. Dit ter voorbereiding op de Informatieronde op 21 januari met de besturen van het in Maastricht gevestigde openbaar onderwijs t.w. Stichting kom Leren en Stichting LVO.

Vooraf:

Art. 17 van de WPO en art. 53c van de WVO kennen aan de gemeenteraad van de gemeente waarin een openbare school is gelegen een overheersende overheidsinvloed toe voor zover het openbaar onderwijs betreft. Dit om de essentialia van het openbaar onderwijs in stand te houden.

In de statuten van de Stichting kom Leren en LVO is deze overheersende invloed uitgewerkt in:

1. het instemmingsrecht door de gemeenteraad van een statutenwijziging
2. het overlegrecht over de jaarstukken mbt het openbaar onderwijs
3. dat in het jaarverslag verslag wordt gedaan van de werkzaamheden waarbij in ieder geval aandacht wordt geschonken aan de wezenskenmerken¹ van het openbaar onderwijs en
4. dat de financiële situatie van het openbaar onderwijs vooral bekeken dient te worden vanuit het wettelijke gegeven dat er in de gemeente voldoende openbaar onderwijs wordt gegeven en of de financiële situatie van het schoolbestuur de continuïteit van het onderwijsproces voor zover het openbaar onderwijs betreft, waarborgt. Dit houdt o.a. in dat door het schoolbestuur gemaakte keuzes niet ter beoordeling aan de Raad hoeven worden voorgelegd.

---

¹ Wezenskenmerken van het openbaar onderwijs:

1. **actieve pluriformiteit** (actief en bewust aandacht schenken aan de verscheidenheid in levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden in de Nederlandse samenleving. De ontmoeting en de dialoog vormen de wezenlijke kenmerken van de openbare school.
2. **algehele toegankelijkheid**: hoe wordt dit wezenskenmerk voor het OO gewaarborgd?
3. **bestuursvorm**. Het openbare onderwijs is een vindplaats voor democratisch handelen. Hoe komt bijvoorbeeld de gedragscode tot stand?

DATUM
9 januari 2020

kom Leren

Jaarverslag 2018

De voorliggende jaarrekening 2018 van de Stichting kom Leren is opgebouwd uit de resultaten van 20 door de Stichting kom Leren bestuurde scholen waarvan er 8 in Maastricht zijn gevestigd: 5 openbare en 3 algemeen bijzondere scholen. De analyse van de jaarstukken is gebaseerd op een beeld op hoofdlijnen met als uitgangspunt of de financiële situatie van het schoolbestuur de continuïteit van het openbaar onderwijs kan waarborgen.

2018 sloot de stichting kom Leren af met een positief resultaat van bijna € 290.000 als gevolg van een hogere rijksbijdrage dan begroot. Dit komt met name door de verhoging van de lumpsum in het kader van de cao-loonsverhoging.

De totale reserves en voorzieningen steeg naar bijna m€ 8,4 en hiervan is m€ 2,56 algemene reserve (2017: m€ 3) en m€ 5,8 bestemmingsreserve (2017: m€ 5).

Kengetallen (solvabiliteit, weerstandsvermogen, rentabiliteit en liquiditeit): positief, boven de wettelijke normen.

Kom Leren meldt in de meerjarenbegroting 2020-2024 dat in de planningsperiode negatief zal worden begroot om zodoende de opgebouwde algemene reserves in lijn met de notitie vermogensbeleid, af te bouwen. Dit betekent dat in de komende jaren de rentabiliteit negatief zal zijn en onder de signaleringsgrens van OC&W zal komen. Dit is niet verontrustend omdat het kengetal rentabiliteit altijd in samenhang met de overige kengetallen - waaronder solvabiliteit en liquiditeit - moet worden beoordeeld. Deze overige kengetallen blijven ruim boven de signaleringsgrenzen.

Conclusie: Stg kom Leren is momenteel financieel gezond en in control.

De in dit jaarverslag opgenomen accountantsverklaring vermeldt geen bijzonderheden.

Opvallende punten:

1. Wezenskenmerken van het openbaar onderwijs: het jaarverslag besteedt er aandacht aan waardoor voldaan wordt aan de wettelijke voorwaarde (art.17.7 WPO).
2. Leerlingenaantal nam toe met 39 leerlingen op de teldatum 1 okt 2018 ten opzichte van de vorige teldatum, 1 okt 2017. Kom Leren prognosticeert vanaf 2020-2021 wederom een krimp van -1%. Eerder ging de Stichting nog uit van 3% krimp.
3. Het aantal leerlingen van alle Maastrichtse openbare kom Lerenscholen daalde tov vorig schooljaar (2017) met 20 leerlingen.
4. Werkdrukverlaging: kom Leren maakt hier werk van door werkdruk-verlagingsplannen. Deze variëren van ondersteuning van groepsleerkrachten, tot inzet van vakleerkrachten, bredere inzet van ondersteunend personeel ter ontlasting van de leerkracht.
5. Krapte op de arbeidsmarkt en onvoldoende aanvulling van reguliere Pabo-studenten: de Limburgse PO-besturen zijn gezamenlijk aan het werk gegaan en worden actief andere doelgroepen benaderd om nieuwe leerkrachten te werven. Naast de reguliere stagetrajecten van Pabo-studenten stromen nu ook herintreders, zij-instromers en deeltijd verkorte studenten in de kom Leren-gelederen.
6. Risico's:
  - 7.1 Aantal asielzoekerskinderen zijn niet te prognosticeren. Wel is er een toename van het aantal statushouders. De bekostiging van AZC-leerlingen wordt berekend op basis van 30 verschillende parameters. Vereenvoudiging van deze berekening is landelijk opgepakt.

DATUM
9 januari 2020

- 7.2 Achterstandsgelden: subsidie gaat als gevolg van een nieuwe berekeningssystematiek² door OC&W stapsgewijs flink achteruit: van € 453.000 naar € 160.000 in 3 jaren.
- 7.3 Eigen Risico Drager (ERD): onbekend is nu nog of de Stichting kom leren ERD wordt voor de ziektekosten. In de meerjarenbegroting is hiermee geen rekening gehouden. Er wordt nog gerekend met het Vervangingsfonds.
- 7.4 Vervangingsfonds: deze werkt toe naar een situatie dat het fonds niet meer nodig is voor het vergoeden van vervangingskosten zoals dat nu het geval is. Scholen krijgen tijd om zich hierop voor te bereiden.
- 7.5 Tekort: kom Leren stelt vast dat het ieder jaar moeilijker wordt om voldoende leerkrachten te vinden om de interne vervangerspool te vullen. Tot nu toe is dat altijd gelukt om alle klassen bezet te krijgen maar bij een hoog ziekteverzuim (griepgolf bijv.) zijn er niet genoeg (interne) vervangers inzetbaar. Niet uitgesloten wordt dat daardoor in de toekomst klassen naar huis moeten worden gestuurd.

Conceptmeerjarenbegroting 2020 -2024.

Net als vorig jaar kiest kom Leren er bewust voor om de komende jaren negatief te begroten om zo de opgebouwde reserves te verminderen en de middelen ten bate van het onderwijs te kunnen laten komen. Het eindresultaat per kalenderjaar wordt onttrokken aan de (bestemmings-)reserves van de stichting. De resultaten zien er als volgt uit:

De Meerjarenbegroting:

2020:	-/- € 316.288,
2021:	-/- € 504.464,
2022:	-/- € 448.827,
2023:	-/- € 385.528 en
2024:	-/- € 158.180.

De kengetallen (weerstandvermogen, solvabiliteit, liquiditeit) blijven boven de OC&W-normen en onderstrepen de financieel gezonde situatie van het schoolbestuur. Enkel de rentabiliteit is lager dan de norm. De vrije besteedbare reserve bedraagt per 31 december 2019 € 1.718.000.

Opvallende punten uit de (meerjaren)begroting 2020-2024:

1. Eerder werd al aangestipt dat de landelijke overheid extra middelen beschikbaar heeft gesteld om de werkdruk bij leerkrachten te verlagen. Kom Leren biedt teams de mogelijkheid om zelf plannen op te stellen over de inzet van deze middelen.
2. Risico's:
  - 2.1 Er worden een flink aantal financiële risico's benoemd zoals compensatie transitievergoedingen € 461.000 (compensatie door het UWV is nog onduidelijk), inflatie lumpsum à € 150.000, overige subsidies à € 200.000, cao-onderhandelingen € ntb. Klimaatakkoord, energielasten en ziekteverzuim en interne vervangerspool worden ook als risico genoemd. Hoewel kom Leren aangeeft voldoende ruimte te hebben binnen haar reserves om eventuele risico's te kunnen opvangen, betreft het cumulatief een flink bedrag.
  - 2.2 De berekeningssystematiek onderwijsachterstandsmiddelen: op basis van de teldatum 1-10-2018 is de oude en nieuwe situatie doorgerekend. De teruggang in bekostiging bedraagt uiteindelijk € 150.000.

---

² Sinds schooljaar 2019-2020 is er een nieuwe systematiek van berekenen van de Onderwijsachterstandsmiddelen. Vanaf dit schooljaar bepaalt het CBS per school de 'achterstandscore'. Deze is onder andere gebaseerd op opleidingsniveau en herkomst van ouders en eventuele schuldsaneringsproblematiek. Het ministerie van Onderwijs bepaalt vervolgens een bedrag per achterstandscore. In de periode 2020-2022 geldt een overgangsregeling.

DATUM
9 januari 2020

3. Er wordt landelijk gesproken over vereenvoudiging van de bekostiging waarbij gedacht moet worden aan bekostiging op kalenderjaar en vermindering van het aantal te hanteren parameters binnen de bekostiging. Het wetsvoorstel is op dit moment voor advies bij de Raad van State en invoering is voorzien vanaf 2022. Omdat de uitkomsten en de effecten van een gewijzigde bekostigingssystematiek nu nog onbekend zijn, is er in deze begroting tot en met 2024 geen rekening gehouden met dit scenario. Het eventueel te lopen risicobedrag is nog niet te kwantificeren.

Conclusie betreffende de begroting 2020 is, dat kom Leren middels deze meerjarenbegroting een financieel gezond beeld laat zien. Hoewel er negatief wordt begroot, is er nu geen reden om het voortbestaan van het openbaar onderwijs in onze gemeente in twijfel te trekken.

LVO/Porta Mosana College

- * LVO is een van de grootste onderwijsbesturen voor VO van NL: 23 scholen.
- * LVO heeft twee openbare scholen t.w. het Porta Mosana College in Maastricht en Grotius College in Heerlen;
- * 30 locaties;
- * 26.218 bekostigde leerlingen in 2018 (2017: 27.452)/ 1234 minder leerlingen (= -4,5%).
- * 2.822 medewerkers (2018: 2.981).

Jaarverslag 2018.

Het door LVO overgelegde jaarverslag is het resultaat van alle onder deze Stichting vallende scholen. Van het openbare Porta Mosana College is geen apart jaarverslag/rekening ontvangen.

1. Het exploitatietekort bedroeg over 2018 m€ 13,8 (2017: -/- m€ 3,4). Voornaamste oorzaken van dit tekort zijn: afboekingen en voorgenomen buitengebruikstellingen van gebouwen ad m€ 7,3, hogere personele lasten als gevolg van gebruikmaking van de generieke regeling en omdat een voorziening voor langdurig zieken is gevormd en de extra lasten vanwege de crisis bij het VMBO-Maastricht.³ LVO verwacht dat de examencrisis nog een meerjarig negatief effect zal hebben zoals daling van het leerlingenaantal voor in ieder geval het schooljaar 2019-2020 (het VMBO-Maastricht, locatie Bemelerweg heeft slechts 46 aanmeldingen).
2. Het eigen vermogen bedroeg in 2018 m€ 46,5 (2017 m€ 60,5; 2016: m€ 64) waarvan m€ 32,4 betrekking heeft op bestemmingsreserves en de rest algemene reserve⁴.
3. Meerjarenraming LVO:
2018: -/- m€ 13,8; 2019: -/- m€ 8,8; 2020: m€ 0,1; 2021: m€ 1,0; 2022: m€ 1,0; 2023: m€ 1,1.
4. LVO geeft aan dat er in de afgelopen jaren bewust is geïnvesteerd in het verbeteren van onderwijs, het personeel en het versterken van individuele scholen. Deze investeringen zijn deels gefinancierd uit het eigen vermogen van LVO. Met het oog op de toekomst waarin sprake is van o.a. dalende leerlingaantallen en een lagere (nieuwe) bekostiging, wil LVO weer werken aan het versterken van het vermogen, dit wil zeggen: realisatie van een positieve begroting.
5. Risico's:
  - a. Het aantal fte moet meedalen met de krimp waardoor contracten van jonge docenten niet meer worden verlengd. Hierdoor stijgt de gemiddelde leeftijd van de docenten en dus ook de gemiddelde personele last. Uit een analyse is gebleken dat de salariskosten meer bedragen dan de bekostiging;

³ Deze lasten zijn in een keer ten laste van het resultaat gebracht, conform verslaggevingseisen.

⁴ Bestemmingsreserves zijn gericht op vernieuwingsprojecten, kwaliteitsimpulsen voor onderwijshuisvesting en personeel. Verder worden er reserves aangehouden als gevolg van uitgevoerde risicoanalyse.

DATUM
9 januari 2020

- b. Op verschillende scholen zijn meer medewerkers dan nodig. Deze medewerkers dienen herplaatst te worden op andere scholen. LVO verwacht dat herplaatsing van medewerkers ook voor het komende jaar zal lukken, maar kan een kwalitatieve mismatch niet uitsluiten. Het risico bestaat dat de mobiliteit niet wordt gerealiseerd en verplaatsingskandidaten niet allemaal kunnen worden herplaatst binnen LVO;
  - c. De lagere bijdrage (a.g.v. de krimp) ontoereikend is ter dekking van de materiële lasten;
  - d. Krimp leidt tot leegstand (in delen) van schoolgebouwen. Leegstand brengt kosten met zich mee waarvoor geen dekking is ontvangen;
  - e. Voor het cluster Maastricht is deels rekening gehouden met uitgaven die samenhangen met het onderzoek naar het plan van uitvoering 'herinrichting VO Maastricht' (voorheen Masterplan). In deze begroting is geen investering meegenomen voor de huisvestingsopgave van de campus voor het Masterplan Maastricht. Dit omdat het om mogelijke nieuwbouw gaat die normaliter door de gemeente wordt gefinancierd.
  - f. Financiële effecten kunnen onder andere nog volgen uit hoofde van:
    - i. Verevening Passend onderwijs voor SWV⁵ en specifiek voor LVO;
    - ii. Verevening pro/lwoo⁶;
    - iii. Instroom van leerlingen asielzoekers in het reguliere VO.
6. Sturings- en beheersmaatregelen.
De hierboven geschetste ontwikkelingen vragen om aanpassing van beleid en sturing. De krimp die de komende jaren zal doorzetten vereist een onderwijsvisie die hierop aansluit⁷.
7. Gedurende diverse jaren wordt door de VO-raad gesproken met OC&W over de vereenvoudiging van de bekostiging. Dit heeft geleid tot een model op hoofdlijnen waarvan de verwachte ingangsdatum 2021 is. LVO verwacht een lagere bekostiging van m€ 3,2. Hierbij is geen rekening gehouden met de krimp en de hiermee gepaard gaande gevolgen (denk aan sluiting van vestigingen). De te verwachte overgangsregeling zal 4 jaren in beslag nemen.
8. De VO-raad is doende om een beter beeld te krijgen van de stapeling van effecten zoals verevening van de zware zorg passend onderwijs, herverdeeffecten als gevolg van de voorgenomen wijziging in de bekostiging en krimp. Zodra dit beeld meer compleet is, ontstaat een beter beeld op welke plekken de grootste pijn wordt geleden zodat de VO-raad kan pleiten voor steunverlening op die plaatsen.
9. Toekomstige ontwikkeling aantal leerlingen: 2019: 24.466 → 2023: 21.386
10. Kengetallen solvabiliteit, liquiditeit⁸ en weerstandsvermogen zijn goed.
* Liquiditeitspositie daalt de komende jaren van m€ 45 (2018) naar m€ 17,3 in 2023 als gevolg van onder andere het verwachte negatief resultaat in 2019, huisvestingsinvesteringsprogramma, verdere afbouw van kortlopende personele verplichtingen als gevolg van het afnemende personeelsbestand. Ondanks het afnemende liquiditeitssaldo zal dit, in samenhang met de afnemende kortlopende schulden, ook voldoende financiële buffer blijven bieden na 2023. LVO geeft aan niet meer te zullen investeren in gebouwen maar de gemeenten hierop aan te zullen spreken.
11. Jaarverslag LVO 2017 is inclusief een gewaarmerkte accountantsverklaring
12. In het jaarverslag wordt geen aandacht besteed aan de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs en wordt dus niet voldaan aan de wettelijke voorwaarde (art. 53c.7 WVO).

---

⁵ SWV: samenwerkingsverband

⁶ Pro: praktijkonderwijs lwoo: leerwegondersteunend onderwijs

⁷ Voorbeelden: breder inzetbaar maken en houden van vaste medewerkers; zeer beperkt aannemen van vaste medewerkers; individuele maatwerkovereenkomsten en herijking van de strategische huisvestingsvisie.

⁸ Solvabiliteit & liquiditeit: is de organisatie in staat om op korte en lange termijn aan haar schulden te kunnen voldoen.

DATUM
9 januari 2020

Opvallende punten uit het jaarverslag 2018:

1. In het jaarverslag wordt uitgebreid ingegaan op de examencrisis VMBO Maastricht en de (financiële) gevolgen daarvan.
2. Hogere personele lasten in 2018 zijn o.a. ontstaan door het opnemen van een voorziening voor bestaande verplichtingen inzake doorbetaling van loon agv ziekte of arbeidsongeschiktheid. LVO is hiervoor eigen risicodragers en dit risico is niet verzekerd. Deze voorziening is nieuw vanaf de jaarrekening 2018.
3. Toekomstige organisatieontwikkelingen.
Reeds langer werd binnen LVO in diverse geledingen gesproken over aanpassing van de organisatie. Dit proces is in een stroomversnelling terecht gekomen eind 2018 door het Inspectierapport Bestuurlijk handelen. Opdracht is om de kwaliteitszorg en -cultuur op orde te brengen binnen LVO en daarvoor is nodig dat het CvB dichterbij de scholen komt te staan.
LVO werkt gefaseerd toe naar een organisatie waar sterke, eigenstandige scholen centraal staan onder leiding van rectoren/directeuren die rechtstreeks door het CvB worden aangestuurd. Alle Maastrichtse VO-scholen en Stella Maris (Meerssen) vormen de regio Zuidwest, onder leiding van een (tijdelijke) regiodirecteur (verandermanager) die leidinggeeft aan de locatiedirecteuren binnen de regio.
Met ingang van 1 aug. 2019 vervalt de functie van Centrale Directie; miv 1 sept 2020 zal er een nieuwe directiestructuur zijn waarbij elke school rechtstreeks wordt aangestuurd door een rector/directeur. De regiodirecteur vervult dan niet meer de rol van leidinggevende.
De regio-indeling vervalt tenslotte: de scholen hebben een directe lijn met het CvB.

Begroting 2020 PMC.

Voor 2020 wordt nog een tekort geprognostiseerd van € 67.900 maar voor de jaren daarna t/m 2024 wordt uitgegaan van sluitende begrotingen.

Meerjarenbegroting PMC 2020-2024.

Het schoolplan is de basis van de meerjarenbegroting. Alle plannen en keuzes van dit schoolplan hebben invloed op de begroting. Op dit moment wordt een nieuw schoolplan voor de periode 2019 t/m 2023 opgesteld. Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met wijzigingen en/of nieuwe beleidskeuzes die in het nieuwe schoolplan opgenomen zullen worden.
Het basis-uitgangspunt voor de mjbegroting van het PMC is nu dat de begroting is opgesteld op basis van een zelfstandige school; de mogelijke samenwerking tussen de scholen in Maastricht-Oost wordt niet in deze begroting verwerkt.

Opvallende punt: voor 2020 wordt nog een dalend leerlingenaantal verwacht maar vanaf 2021 een toename.

Conclusie: het voortbestaan van het openbare voortgezet onderwijs in Maastricht als gevolg van de financiële situatie van de school(bestuur), komt niet in gevaar.

Met vriendelijke groet,

Hans Wintraecken, Jan Jegers